

Østfoldslekt



SLEKT OG DATA
ØSTFOLD

INNHold bl.a:

Referat fra årsmøtet 2020 s. 3

Datahjørnet s. 9

Gravsteininskrripsjoner s. 12

Vær en bevisst MyHeritage bruker s. 23

Om arbeidet med 1920-tellingen s. 26

Digitalt medlemsblad, nr. 3-2020



Ingedal kirkegård, og gravstøtten til eidsvollsmannen Zacharias Rasmussen Mellebye fra Skjeberg. Fotoer: Øivind Olseng.

Les om den nye gravminnebasen på side 18

Kjære medlemmer!

Kjære medlemmer!

Så er det høst, og hermed siste nummer av medlemsbladet vårt i år.

Vi er fortsatt inne i uvanlige tider. Mange av oss har fått ekstra tid til fritidsaktiviteter, herunder slektsgransking. Det er bare å bruke anledningen til å søke rundt etter nye spor i gamle papirer, fotoalbum, samt på nettet.

Vi i styret holder jevnlig våre møter og annen kontakt, ved hjelp av digitale hjelpemidler. Takket være Microsoft Office 365-systemet som foreningen nasjonalt benytter, har styremedlemmene tilgang til felles arkiver og mulighet for video-møter på nettet.

Lørdag den 10. oktober ble det gjennomført et sterkt forsinket landsmøte på Lillehammer. Dette møtet skulle markere at foreningen Slekt og Data har eksistert i 30 år, men antall deltakere ble kraftig redusert, og de festlige rammene rundt landsmøtet ble avlyst.

Østfold stilte med kun to delegater, Henning Pytterud og Øivind Olseng, men med fullmakter fra de to øvrige som vi har anledning til å sende. Tillitsvalgte over hele landet kunne følge forhandlingene på Landsmøtet «live» på nettet, via Teams i Office 365-systemet.

Av saker som ble behandlet og vedtatt nevnes reviderte vedtekter og retningslinjer, hvor det viktige er at de nå er gjennomarbeidet og justert med mest mulig gjennomgående logikk, fra det sentrale til de helt lokale. De store investeringene gjort på datasiden i 2019/2020 fullføres (nytt medlemssystem, utvidelse av sentral server, nye Genress, ny Gravminnebase, nytt Slektsforum). Videre blir kontingenten uforandret i 2021, men økes med 35 kroner pr år i 2022. Prosentvis tilbakeføring (25%) av den årlige kontingenten til de regionale foreningene, blir uforandret.

Som ny leder av foreningen ble valgt Heidi Ringsrød fra Hedmark.

Cathrine Apelseth-Aanonsen, Østfold, ble nytt varamedlem i Kontrollkomiteen.

Vi ønsker våre medlemmer alt vel, og lykke til med søk i foreningens oppdaterte gravminnebase, samt Folketellingen 1920, som vil bli tilgjengelig for alle i desember!



Morten Edvardsen

Årsmøtet 2020

Årsmøtet i Slekt og Data Østfold, som ble utsatt fra våren pga. koronarestriksjoner, ble holdt den 3. september 2020 i Oscar Torp-salen i Borgenhaugen. 15 stemmeberettigede medlemmer deltok. Her følger sekretær Randi Skjeltorp Andresens referat fra årsmøtet.



Fra årsmøtet i Oscar Torp-salen, med Henning Pytterud som møteleder. (Foto: M. Strand)

Referat fra årsmøtet 2020

Tid: Torsdag 3. september 2020, kl 18.00

Sted: Oscar Torp-salen, Skjeberg Administrasjonsbygg, Borgenhaugen

Dagsorden:

1. Åpning
2. Godkjenning av innkalling og dagsorden
3. Valg av møteleder og referent
4. Valg av to medlemmer til å signere protokollen
5. Årsberetning for 2019
6. Regnskap og revisors beretning for 2019
7. Budsjett for 2019
8. Innkomne forslag
9. Valg
10. Avslutning

1. Åpning av møtet

Åpningen ble foretatt av avdelingens leder Morten Edvardsen som ønsket alle velkommen.

2. Godkjenning av innkalling og dagsorden

Godkjennes av årsmøtet.

3. Valg av møteleder og referent

Valg av møteleder: Henning Pytterud

Valg av referent: Randi Skjeltorp Andresen

Styrets forslag godkjennes og Henning Pytterud overtok ledelsen av resten av årsmøtet.

4. Valg av to medlemmer til å signere protokollen

Vedtak: Liv Berger og Kari S. Omholt

5. Årsberetning for 2019

Årsberetningen er gjort kjent for medlemmene i epost, på Slekt og Data Østfold sin medlemsside på nettet og på vår Facebook-side. Sekretæren gjennomgikk årsberetningen.

Vedtak: Årsberetningen godkjennes med én rettelse: en stedsangivelse som er **Spjærøy** i stedet for Asmaløy.

6. Regnskap/revisors beretning for 2019

Regnskapet var gjort kjent for medlemmene i epost og på Slekt og Data Østfold sine medlemssider på nettet. Kasserer gikk igjennom regnskap og balanse. Hvor resultatet/overskuddet for 2019 er på kr 26.731,73.

Kasserer la fram revisors revisjonsberetning.

Vedtak: Regnskapet godkjennes, enstemmig vedtatt.

7. Budsjett for 2020

Budsjettet var gjort kjent for medlemmene i epost og på Slekt og Data Østfolds medlemssider på nettet. Kasserer gikk igjennom budsjettet som viser sum salg- og driftsinntekt på kr 128.213,07.

Sum kostnader er på kr. 101.492,34.

Spørsmål og kommentarer:

Forslag om å kutte ut inngangspenger.

Forslag om å arrangere flere turer.

Vedtak: Budsjettet godkjennes og vedtas enstemmig av årsmøtet.

8. Innkomne forslag

Det er ikke kommet inn noen forslag.

Årets Landsmøte vet vi pr. i dag ikke hvordan blir gjennomført. Styret ber om årsmøtets fullmakt til å velge representanter til Landsmøtet 2020.

Vedtak: Forslaget fra styret godkjennes.

9. Valg

Forslaget fra valgkomiteen ble enstemmig vedtatt.

Funksjon	Navn	Adresse	Valgt	Periode	På valg i
Leder	Morten Edvardsen	Bryggekannten 6, 1531 Moss m-edvar2@online.no	Valgt i 2020	1 år	2021
Sekretær	Randi Skjeltorp Andresen	Nellikbuen 65, 1617 Fredrikstad randi.s.andresen@gmail.com	Valgt i 2020	2 år	2022
Kasserer	Kari Markrud Schiøtz	Lindesnesgate 28 C, 1707 Sarpsborg kari.schiotz@getmail.no	Valgt i 2020	1 år	2021
Nestleder	Henning Pytterud	Kalfaret 10, 1832 Askim henning.pytterud@gmail.com	Valgt i 2020	2 år	2022
Styre-medlem	Laila Synnøve Storli	Trollvegen 27 D, 1535 Moss l-storli@online.no	Valgt i 2019	2 år	2021
Styre-medlem	Bjørn Julsen	Viern. 6, 1671 Kråkerøy bjorn.julsen@gmail.com	Valgt i 2020	2 år	2022
Vara-medlem	Margaret H. Strand	Carl Sibberns vei 7A, 1598 Moss marstrand47@gmail.com	Valgt i 2019	2 år	2021
Vara-medlem	Øivind Olseng	Råkollveien 99, 1664 Rolvsøy oivind.olseng@gmail.com	Valgt i 2020	1 år	2021
Revisor	Ellen Larsen	Kalaveien 32, 1739 Borgenhaugen ellen@larsensok.no	Valgt i 2020	2 år	2022
Valg-komité	Odd Marthinsen	Skonnertveien 4, 1659 Torp post@oddmarthinsen.no	Valgt i 2018	Videre 1 år	2021
	Marit Ødegaard	Kulåsgata 50, 1721 Sarpsborg afroditema21@hotmail.com	Valgt i 2019	Videre 2 år	2022
	(Styret finner en)				

10. Avslutning

Morten Edvardsen delte ut blomster og takket av de som går ut av verv.

Antall fram møtte: 15 stemmeberettigede var til stede.

Etter at møtets formelle del var avsluttet, fikk årsmøtet høre Morten Edvardsen fra styret. Han snakket om «Litt om sjøfolk, hvalfangere, skip og sjøruller».

Fredrikstad den 3. september 2020.

Undertegnet: Randi Skjeltorp Andresen, referent.

Undertegnet: Liv Berger og Kari Stumberg Omholt.



*Liv Berger (foran til h.)
har ledet valgkomiteen
(Foto: M. Strand)*

*Avtroppende kasserer
Øivind Olseng mottar blomster
fra styreleder Morten Edvardsen
(Foto: M. Strand)*



Styret ser nå slik ut:



Leder: Morten Edvardsen Sekr: Randi S. Andresen Styremedl: Laila S. Storli Varamedl: Margaret H. Strand
Nestleder: Henning Pytterud Kasserer: Kari M. Schiøtz Styremedlem: Bjørn Julsen Varamedl: Øivind Olseng

Sjørullene: Tips om kilder og lenker

Styreleder Morten Edvardsen holdt et foredrag om «*Sjøfolk, hvalfangere, skip og Sjørullene*» på årsmøtet i Sarpsborg den 3. september 2020. I foredraget ble det gitt mange tips og kildehenvisninger om hvordan man kan finne informasjon om disse temaene. Her gjengis – etter oppfordringer – flere av de viktige kildene og lenkene.



Fra Morten Edvardsens foredrag etter årsmøtet 3. september
(Foto: M. Strand)

Sjømannsrullene er et helt avgjørende hjelpemiddel når det gjelder å finne informasjon om din forgjengers liv og virke som sjømann, selfanger eller hvalfanger, i periodene 1700 til omkring 1960. Det kan hende at du, ved søk i nyere deler av rullene, finner plakaten «*Sperret side. Dette bildet er sperret grunnet personvern eller andre klausuler*». Da kan du sende epost til Digitalarkivet og be om å få en kopi av en aktuell side for din konkrete forfar.

Du finner under digitalarkivet.no og «Finn kilde» mange muligheter til å søke, men herunder «*Sjømannsruller og militære-*

digitalarkivet.no

Finn kilde

Du kan fylle ut ett eller flere søkekriterier

*** Sjømannsruller og militære ruller** Nullstill

Fritekstsøk <input type="text" value="Søk etter kilder"/>	Kategori Folketellinger Manntall Kirkebøker Emigrantmateriale Skiftmateriale Sjømannsruller og militære ruller	Geografi Østlandet Sørlandet Vestlandet Trøndelag Nord-Norge Svalbard m.m. Amerika Norden Resten av verden
Periode Fra <input type="text"/> Til <input type="text"/>	Velg alle Rulle Eldre rulle Hovedrulle Annotasjonsrulle Mønstringsjournal Skipper- og styrmannsrulle	
Form <input checked="" type="radio"/> Alle formater <input type="radio"/> Skannet <input type="radio"/> Søkbar <input type="radio"/> Fulltekst <input type="radio"/> Lyd <input type="radio"/> Video		
Emneknagger <input type="text" value="Skriv eller velg emneknagger"/>		

ruller». Er det sjøfolk du leter etter, og ikke soldater, så velger du alle de aktuelle kategoriene, dvs. alle bortsett fra «Militær-rulle».

Les mer om nettopp referanser på nettet til de mest aktuelle datakildene i Edwardsens tidligere artikkel om «sjørullene» i Østfoldslekt nr. 2 – 2018, sidene 20 til 23, bl.a. følgende:

- [Nasjonalbiblioteket <nb.no>](http://nasjonalbiblioteket.no)
- sjohistorie.no
- skipshistorie.no
- *Malmsteins seilskuteregister, finnes på <<https://kulturnav.org>>*

I Digitalarkivet finner en mange kilder å velge mellom for opplysninger om sjøfarende.

Sjømannsruller og militære ruller

Velg alle
 Rulle
 Eldre rulle
 Hovedrulle
 Annotasjonsrulle
 Mønstringsjournal
 Skipper- og styrmannsrulle
 Maskinist- og fyrbøtterulle
 Utskrivningsrulle
 Utskrivningsregisterrulle
 Ungdomsrulle
 Ekstrarulle
 Diverse rulle
 Register til ruller
 Militærulle
 Sjømilitær liste
 Legdsruller

«Internett» fyller 30 år

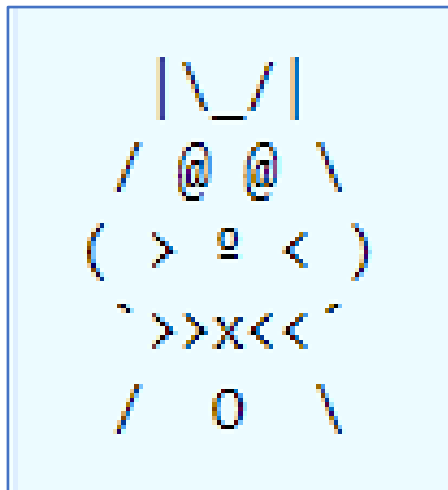
I 1991 ble «World Wide Web» oppfunnet. Dette skulle vise seg å være en av de aller største tekno-nyhetene og medførte muligheter man var langt fra å forutse. Internett var langt fra nytt. Tidligere hadde man e-post og flere andre tjenester som bare var kjent blant datidens nerder. Man hadde skjermer, og PCen fylte ti år, men det var nesten utelukkende tekstbaserte løsninger. Grafikk og farger var bare i bruk i lokale program på den enkelte PC.

«Grønn modus»

Begrepet stammer fra tiden da skriften på dataskjermen var grønn. Det fantes også andre farger, men bare en. Det var alvorlige diskusjoner om hvilken farge som var best, i betydningen mest ergonomisk, det vil si mest behagelig for øynene. Svenskene mente gult var best. Noen entydig konklusjon ble det aldri.

Dataskjermer kom til landet rundt 1970. Da hadde flysel-skapene følt behovet lenge og de var tidlig ute. Skjermene var store og tunge og krevde mye installasjon. Det var begrenset hva man kunne få til med slike skjermer. Vanlig skjerm hadde 25 linjer med 64 eller 80 tegn pr linje. Man kunne utheve bokstaver eller gjøre teksten negativ, mer avansert var det ikke.

Begrensingene var like store ved utskrift. Da matriseskriverne kom, ble det mulig å lage skriverne små. Slike skrivere var vanlige sammen med PC helt til blekkskrivere og små laser-skrivere dukket opp. Siden alle tegn var like store, kunne man lage en slags tegning ved å sette sammen bokstaver og tall. Slike tegninger kunne være ganske avanserte.



*De fleste av oss husker disse
Bilde: Twitter, fra et datamaskin-
museum*



av Henning Pytterud

Slekt og Data Østfold

Epost:

nestleder@of.slektogdata.no

Nettet blir tilgjengelig

Slekt og Data ble dannet i 1990 under navnet DIS (Databehandling i slektsgransking). Utveksling av informasjon skjedde via BBS (bulletin board systems). Dette var maskiner man kunne ringe opp med et modem og hente program, bilder og informasjon. Slike BBS kunne ha flere telefonlinjer inn, men det var ikke vanlig med veldig mange. Det var derfor begrenset hvor mange som kunne være koblet opp om gangen.

Etter hvert kunne man koble opp mot et nett av maskiner slik vi kjenner nettet i dag. Dermed kunne mulighetene i WWW utnyttes. Oppfinnelsen til Tim Berners Lee kjenner vi som «world wide web», men «HTML» er også en viktig del av det hele.

Java framsto også som en ideell løsning på et annet problem. Man ønsket å automatisere web-sider, et eksempel er innlogging til nettbanken. Java har en løsning der programmet kan hentes ned til brukeren over nettet og utføres automatisk. I en slik løsning er «run time» tett koblet med nettleseren, eksempelvis Chrome. Dette fungerte brukbart, men man var også her avhengig av versjonen av «run time». Hvis eller når man fant sikkerhetshull, var rask oppdatering av programmene og mange ganger også av «run time», avgjørende.

Søk i gravminner

Nils Tolleshaug har laget et Java-program for søking i databasen «Tilgjengelige dødsannonser i Østfold» (blant kilder i Slekt og Data Østfold).

Programmet var laget for den gamle versjonen og om det blir tilgjengelig for den nye versjonen er fortsatt uklart. En app for smarttelefon er i samme kategori. Har du først lastet ned programmet, har du tilgang til søk med et enkelt museklikk. På smarttelefon skjer all programdistribusjon fra en egen «butikk».

På PC er det ikke et slikt regime og det er opp til hver enkelt å finne et program og installere det. Java-programmet for søk i dødsannonsene kunne lastes ned fra foreningens hjemmesider.

For å kjøre Java-program må du installere «run time». Det kommer stadig nye versjoner av «run time» og det fører til at du må oppdatere ofte eller leve med en advarsel om at du bør oppdatere.

Javascript

Selv om «java» er brukt i navnet, har dette lite med Java å gjøre.

I HTML5 har man standardisert et «programmeringsspråk» som nettleseren forstår. Syntaksen er hentet fra Java, men det er ikke noen «run-time». Den er bygd inn i nettleseren og «programmet» er en integrert del av HTML-koden i web-siden.

I moderne web-sider og HTML5 er det derfor mulig å oppnå samme fordeler som med eksterne Java-program. Faktisk er mulighetene langt flere enn tidligere og man har ikke noen betenkeligheter med sikkerheten. Den viktigste fordelene er likevel at slike løsninger er uavhengig av at enkeltkomponenter må ha spesiell versjon eller kreve oppdateringer hele tiden.

«Datamimring»

Det er lett å bli enige om at ytelsen på datautstyr har økt betydelig selv om vi bare går noen få år tilbake. Datamaskiner, slik vi kjenner dem i dag, har sin spede opprinnelse i siste halvdel av 1940-tallet. Utover 1950-tallet ble det forsket og forbedret, men det var først når transistoren ble tilgjengelig at resultatene kunne brukes i praksis. Radiorør var ustabile og krevde mye strøm.

Månelandingen hadde ikke vært mulig uten datamaskiner, men den maskinen de hadde om bord i Apollo 11 faller totalt gjennom i sammenligningen med dagens versjoner. Selv den opprinnelige IBM PC som ble lansert i 1981 hadde ytelse mange ganger det måneferden hadde tilgang til.

I rene tall er det fire ganger hastigheten og 30 ganger minnestørrelse. Utviklingen fram til i dag har økt begge deler med en faktor på flere titalls tusen.

Men det er kanskje verktøyene for programutvikling som har betydning like mye. Det er grunn til å beundre mannskapene når de får en feilmelding under kritisk landingsfase og stoler så mye på teknikken at de finner å kunne fortsette likevel. Det betyr at programpakken eller operativsystemet i maskinen måtte «vite» hvilke oppgaver som kunne nedprioriteres ved overbelastning. Slike prioriteringer er noe av det vanskeligste å få riktig. Så lenge man har oppgaver som er avgjørende for gjennomføring av oppdraget, må man sørge for at ikke trivielle oppgaver kommer i veien.

Douglas Adams skrev en bok som ble utrolig populær blant «nerdene» da den kom ut i 1979. Hovedpersonen, Arthur Dent, blir tatt opp i et romfartøy der alt styres av en datamaskin, alt fra våpensystemene de måtte ha for å bekjempe fiendene på romferden til den avanserte kaffemaskinen i restauranten. Arthur Dent ble etter hvert irritert på at automaten laget så dårlig te at han tok seg tid til å forklare maskinen hvordan te skulle lages. Det tok sin tid med bilder fra de solrike skråningene på Sri Lanka og omfattende assosiasjoner om teens aroma. Automaten og datamaskinen tenkte seg vel og lenge om før den leverte en kopp med den beste teen han hadde smakt. I mellomtiden hadde romskipet fortsatt langt inn i farlig farvann.

Gravsteinsinskrripsjoner

Gravsteinsinskrripsjoner regnes av noen som primære kilder til slektshistoriske opplysninger, av andre som sekundære. Opplysningene på et gravminne er ofte ikke bedre enn hukommelsen til den pårørende som oppga opplysningene. Og den avdøde kan jo ikke informere selv om sin dødsdato. Strengt tatt, kunne samme argument brukes om folketellinger, eller når en prest nedtegner en fødselsdato eller dødsdato som han har fått opplyst fra et familie-medlem, eller når en nabo melder dødsfallet til en eldre eneboer til myndighetene, og vedkommende blir da betegnet som hjemmelsmann eller informant i det offentlige dødsregisteret. Både kirkebøker og folketellinger regnes jo som primærkilder. Men i enkelte tilfeller (se eksemplet på side 17 om min fars søster som døde i 1933) kan gravminnet ha blitt reist flere år etter selve begravelsen, noe som stiller større krav til den etterlattes hukommelse. Uansett, er gravminner uvurderlige kilder for slektsgranskere.

Hvorfor bruke opplysninger fra gravsteiner?

Svaret er ganske innlysende for de fleste, men jeg tror likevel at det kan være verdt å ta opp til vurdering om gravsteinsinskrripsjoner kan hjelpe nettopp deg å løse noen flere familiegåter.

Gravsteinsinskrripsjoner inneholder som regel pålitelig informasjon. Men de er slett ikke alltid feilfrie, i likhet med folketellinger og kirkebøker. Jeg har opplevd at fødselsdatoer ikke stemmer helt med det som er nedtegnet i dåpsregistrene, men spriket har som regel bare vært noen få dager, i ett tilfelle et helt år. I det tilfellet ville jeg regne dåpsinnføringen som mer pålitelig. Noen ganger er rekkefølgen på fornavn byttet om, dette kan tyde på hvilket fornavn var i vanlig bruk i familien. I enkelte tilfeller kan også kjæle navn stå på gravsteinen.

(Det tok meg en stund da jeg begynte å forske på min manns slekt å skjønne hvem Dutti og

Nusse var, da kirkebøkene viste navnene til grandtantene som Aslaug, Hildur og Mette.)

Navn kan ha blitt forandret fra det som står i dåpsprotokollen eller fødselsregistret. Utvandrerere, f.eks., kan ha amerikanisert sine opprinnelige navn eller valgt et helt nytt navn. Og det var vanlig i begynnelsen av 1900-tallet i Norge å ta et gårdsnavn eller tilknyttet slektsnavn i stedet for patronymikonet man brukte tidligere. Noen personer valgte selv en annen stavemåte til navnet sitt enn det som står i tidlige opptegetninger.

Så opplysninger på en gravstein kan ikke brukes helt ukritisk, og bør derfor alltid verifiseres fra opplysningene man finner fra andre kilder, deriblant også levende slektinger og det som er nedtegnet i gravstedsprotokollen eller kirkeboken.

Av denne grunnen, er det flott at man kan bidra med tilleggsopplysninger i Slekt og Datas gravminnebase, se siste avsnitt.



av Margaret H. Strand,
Slekt og Data Østfold

redaktor@of.slektogdata.no

Gravsteiner er en av kildene som best hjelper oss til å fylle ut tomrommet forårsaket av personvernsklausuler i arkivkildene. De siste hundre årene er som regel den vanskeligste perioden å finne kilder til slektshistoriske opplysninger, og det er nettopp denne perioden som ofte har de mest utfyllende opplysninger på gravsteinene.

Men det er kommet en ny database over dødsfall mellom 1951 og 2014 på Digitalarkivet, mer om den under «Slektsgranskertips» på side 21.

Innholdet

Gravminnets utforming har betydning for mengde opplysninger den kan romme. I tidligere tider var det stor klasseforskjell, og velstående personer kunne ha forseggjorte familiegraver, f.eks. rammegraver eller minnesplaketter på en søyle eller vegg.

Disse forseggjorte gravene kunne ha mange opplysninger, og familieforhold kom ofte tydelig frem.



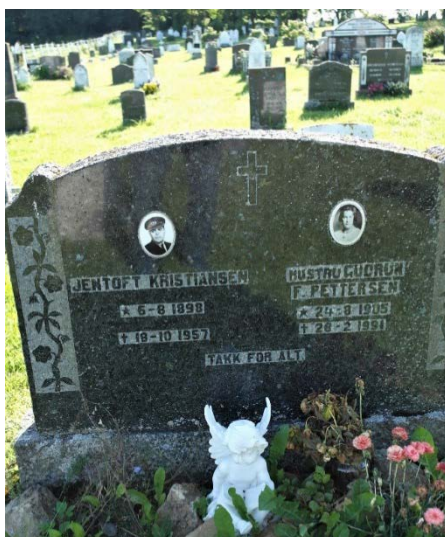
Eksempel på et minnesmerke (fra sørveggen på Østre Fredrikstad Kirke), etter en kjent person, i dette tilfelle forhenværende borgermester i Fredrikstad, Peter Garde, av dansk herkomst. Her får vi mange opplysninger om ham og hustruen på en støpt jernplate. Foto: M. Strand

Fattigfolks graver var ikke alltid merket, eller det ble satt opp et enkelt trekors som snart smuldrer bort. Først utpå 1800-tallet ble det vanligere i Europa for folk av arbeiderklassen å ha gravsteiner. Var disse av sandstein, kunne erosjon snart gjøre inskripsjonene uleselig. Støpte gravkors av jern hadde som regel tekst på den ene eller begge sider.

Størrelsen og kvaliteten på en gravstein hadde betydning for hvor mye kunne graves på den. I tillegg til navn og datoer, kan man finne religiøse eller andre symboler, personens yrke eller tittel, vers, skriftsteder og minneord som gir oss et glimt i vedkommendes egenskaper, liv og tro.



Jernkorset som markerer Hans Carl Lindboms grav i Gildeskål, bærer følgende minnetekst: «Her hviler den for Sandhet forhadte og forfulgte Lærer. Gud være mig for Jesu Blod mig Synder naadig og god. Død paa Kjelling i sit 89 Aar». Lindbom var opprinnelig fra Vestland, og en markant skikkelse i lokalmiljøet. Han var bl.a. omreisende lærer og klokker. Det fortelles at han selv bestilte sitt gravkors fra Bergen ett år før han døde. Bilde: Slekt og Datas gravminnebase. Opplysninger: Steigen Bygdebok Bind 1.



Eksempel på bilder brukt på en gravstein: Skipper av redningsskøyta «Ragnhild Schanche», Jentoft Kristian Mørk Kristiansen og hans hustru Gudrun, fra Tjøtta nye gravplass (Bilder: M. Strand)



Eksempel på en forseggjort gravstein, der utsmykningen forteller litt om avdødes bakgrunn. Min svigerinnes grandonkel Arnold Julius Anker Johnsen, begravet i Ballangen. Foto fra Slekt og Data Gravminnebasen, ID: 96545084-548e-4c34-940a-1529e4460648

I enkelte tilfeller kan man finne et bilde av den avdøde på selve gravsteinen. Dette er skikken i mange middelhavsland, men forekommer også i Norge.

Moderne gravskikker, med forholdsvis små gravsteiner, eller kremasjon og urnenedleggelse virker også inn på innholdet, se avsnittet om kremasjon.

Noen ganger i forbindelse med ulykker, f.eks. skipsforlis eller gruveulykker, fantes det ikke lik som kunne begraves. Eller i krigssituasjoner kunne det være massegraver. I begge tilfeller kan det være reist felles minnesmerker over de omkomne. Og i enkelte tilfeller ved mindre ulykker, f.eks. da en person druknet, kan presten ha notert begivenheten i kirkeboken selv om han ikke forrettet ved en tradisjonell begravelse. Og familien kan ha reist en stein til minne om vedkommende. Dette har også blitt gjort på hjemplassen i Norge når en person har dødd og blitt begravet i utlandet.

Kremasjon

På 1900-tallet ble kremasjon igjen lovlig i Norge, men det er først i nyere tid at det har

oppstått en ny type gravplass som kalles minnelunder. Disse brukes oftest, men ikke eksklusivt, i forbindelse med urnegraver. Det finnes to typer minnelund, anonyme og navned. Jeg har hittil ikke personlig erfaring med disse fra Norge, men urnene til noen slektinger i Skottland som ble kremert er nedlagt i minnelunder. I den ene der min mors eldste brors og hans kones aske ble nedlagt, er det små individuelle minnesmerker plassert rundt omkring i bakken med de avdødes navn/datoer. Der den andre onkelen min ligger er det nummererte merker på de anonyme urnegravene i feltet, og man må til et register for å finne nøyaktig hvor vedkommendes aske er nedlagt.

Utformingen av navned minnelunder varierer en del, noen steder blir det satt opp små navneplater (f.eks. i børstet stål eller messing) på en mur eller felles minnesmerke, andre steder er navnene og datoene gravert i et felles minnesmonument, og det kan være flere slike i minnelunden.

En annen slektnings aske ble spredd i hagen han var så stolt av. Men huset ble solgt da enken senere havnet på pleiehjem, uthus ble revet og hele eienommen bygget om. Kanskje det var bra at paret ikke hadde felles barn og mannen ingen barnebarn som kunne tenkes å ville besøke hans grav.

Hvis man ser på begravelsetradisjoner i historisk perspektiv, ser man at det i Norge og de fleste europeiske land ble slutt på gravhauger og brenning av lik da kristendommen ble innført. Da ble det vanlig med begravelser i innviet jord, ved en kirkegård. Når gamle kirkegårder

ikke lenger hadde nok plass, ble separate gravplasser opprettet. I de senere tiår er kremasjon blitt vanlig. Årsakene er mange. Vi lever jo i et flerkulturelt samfunn, og det har skjedd mye flytting, spesielt til byene, slik at folk har mindre tilknytning til hjemsteder og lokale skikker. Men det kan tenkes at plassmangel mange steder også spiller en avgjørende rolle da moderne urnefelt rommer mange flere avdøde enn tradisjonelle gravplasser.

Vi får derfor håpe at morgendagens slektsgranskere har andre kilder som kompenserer for mangelen på inskriberte gravstøtter!

Men det er en personlig tilfredsstillende i å finne gravsteinen til en ane, spesielt når man besøker kirkegården selv. Det hjelper oss å danne et bilde av en person og en slekt, deres bakgrunn, status og så videre.

Og for mange som ikke er oppvokst av slektsgransking, er det likevel et grunnleggende åndelig behov å ha et personlig minnested å besøke. Dette er en del av sørgeprosessen og en måte å holde den avdødes minne levende for etterkommerne. Å legge blomster eller tenne lys er vanlige måter å hedre den avdøde på, noen ønsker å plassere personlige gjenstander der, spesielt hvis det er snakk om et lite barn som døde nylig.

Mangel på arealer til gravplasser har også innvirkning på slektsgranskere på en annen måte. Graver der festeavgift for en ny periode ikke blir betalt etter fredningstiden, vanligvis 20 år, kan slettes og brukes om igjen.

Dette er også en viktig grunn til at arbeidet med å registrere og

fotografere gravsteiner er av stor betydning for ettertiden. Disse er kulturminner så vel som kilder til historiske opplysninger.

Gravsteiner som kilder

Nå skal vi se litt på den praktiske anvendelsen av opplysninger fra gravsteinsinskrripsjoner, og hvordan man kan kombinere disse opplysninger med andre kilder for å fylle ut hull i vår kunnskap om slekten.

Å finne dødsdatoer i kirkebøker forutsetter at vedkommende døde før sperrefristene på begravellesprotokoller gjør seg gjeldende, at vi vet noenlunde hvor vedkommende døde eller ble begravet og omtrent når. I enkelte tilfeller hender det at en person dør ett sted, men etter eget eller familiens ønske blir begravet der ektefellen eller andre familiemedlemmer ligger, eller der personen følelsesmessig hører hjemme. Hvis vedkommende døde etter 1951, har vi nå et utmerket hjelpemiddel i Digitalarkivets nye database *Dødsfall*, les mer om dette under overskriften Slektsgranskertips på side 21.

Å finne en gravstein krever ofte tid og reisevirksomhet, og en viss kjennskap til hvor vedkommende kunne ha blitt begravet. Men det kan av flere grunner være meget utbytterikt å investere denne tiden.

Slekt og Datas gravminnedatabase (og lignende databaser fra Norge og utlandet) kan enten erstatte personlige besøk eller gi oss et forsprang i vår søken.

I tillegg til fødsels- og dødsdatoer, får vi ofte en indikasjon om vedkommende var gift, og noen ganger opplysninger om andre familiemedlemmer. Jeg har ved flere anledninger funnet

navn på barn jeg ikke visste om inskribert på gravsteiner. Og ofte har jeg funnet ektefeller ved å bruke navn fra gravsteiner i kombinasjon med søk i andre kilder.

Når man vandrer gjennom en kirkegård, kan man ofte finne slektninger begravet i nærheten av hverandre. Når man bruker Gravminnebasen må man kompensere litt ved å anvende følgende teknikk.

Databasen inneholder ofte et fotografi av graven, der vi ser tydelig om andre navn finnes på forsiden av gravsteinen.

Hvis det ikke er bilde av graven, og vi lurar på hvilke andre personer er begravet der, kan vi notere det som står i kolonnene FELT, RAD og GRAVNUMMER. Vi kan da foreta et søk fra den utvidede søkesiden, som har rubrikker for Felt, Rad og Gravnummer, som vi da kan fylle ut for å se om vi får treff. Først må vi velge Fylke, Kommune og Gravplass fra den nedtrekbare menyen. På samme måte kan vi søke om igjen med kun Felt og Radnummer, for det kan være at gravene ved siden av hverandre hadde forskjellige numre. På denne måten kan vi ofte finne familiemedlemmer, selv om vi ikke på forhånd kjenner til deres navn, og derved få noen ledetråder videre.

Vi kan selvfølgelig også søke på personer med samme etternavn i samme kirkegård.

Dette er nå blitt så mye enklere på grunn av de utvidede søkemulighetene i den nye gravminnebasen. Se neste artikkel om de nye funksjonene!

¹ Registreringsentralen for Historiske Data ved universitetet i Tromsø. RHD, har transkriberte søkbare databaser over

Å finne ektefeller

Da ektepar som oftest (men slett ikke alltid, noen flytter jo etter at de er blitt alene, eller gifter seg på nytt) står på samme gravstein, kan dette hjelpe oss å finne vedkommendes ektefelle. Litt detektivarbeid må til.

En fremgangsmåte jeg har benyttet meg mye av i den senere tid er å søke på følgende måte i NBs skannede aviser. Gravsteinen oppgir som regel kvinnens etternavn som gift.

Noen ganger kan man være heldig at pikenavnet er brukt som mellomnavn, eller gravert på steinen, slik som på bildet under.

I begge tilfeller, er mitt neste trekk å søke i NBs skannede aviser etter mulige lysninger/vielsesannonser, der man ofte kan supplere det lille man fant på gravsteinen med flere detaljer, yrke, bosted eller opprinnelsessted, mm. Og er det langt nok tilbake i tid, kan man da ta folketellinger og kirkebøker til hjelp videre. Husk at det i teori ikke er sperrefrister på vielser, dersom kilden har avgrenset informasjon, og mange kirke-

bøker med vielser og borgerlige vielser kan finnes på Digitalarkivet frem til 50-tallet.

Arthur Berg Bakken fra Tjøtta i Nordland visste jeg ble styrmann og flyttet nedover kysten til Møre. Slegt og Datas gravminnedatabase ga meg både hans dødsfall og hans hustrus navn, i dette tilfelle også hennes pikenavn.

Men jeg ante ikke hvor Hjørdis kom fra. Et søk på Arthurs navn i Nasjonalbibliotekets skannede aviser ga meg flere treff, blant annet følgende annonse:

Ekteskap
er inngått i Alesund den 25-9 mellem sydame Hjørdis Johansen, Fuglenes Hammerfest og sjømann **Arthur Berg Bakken**, Tjøtta.

Vielsesannonse fra Nasjonalbibliotekets skannede aviser, Vestfinnmark Arbeiderblad mandag 4. oktober 1937

I tillegg til deres vielsesdato og sted, fikk jeg vite hvor Hjørdis kom fra. RHDs ¹database over døpte i Hammerfest var bare frem til 1897, så jeg søkte i 1910-tellingen, der jeg fant henne med foreldre og søsken,



*Bilde fra Slegt og Datas gravminne-base:
ID: 7faf0a8e-7483-4e8d-aa2f-fe7442482de9*

folketellingene 1910, 1900, 1875 og 1865, kirkebøker (mest fra nord i landet), matriklene fra 1886 og 1838, et

register over skifteprotokoller og enkelte andre søkbare databaser.

før jeg benyttet meg av Digitalarkivets skannede kirkebøker for å finne dåpen. Da var en brikke til på plass i svigermors slekt.

Hvor ekteskapsannonser er publisert kan ofte gi en pekepinn om personenes bosted/hjemsted. I overnevnte tilfelle, var vielsen annonsert i to aviser fra Sunnmøre og en fra Finnmark.

Men man finner som regel ikke hustruens pikenavn på en gravstein. Det jeg bruker å gjøre da er å bruke NBs søketeknikk som muliggjør søk av navn i nærheten av hverandre, ved å sette hele mannens navn og kvinnens fornavn (fra gravsteinen) i søkefeltet med parentes rundt, etterfulgt av tilde-tegnet ~ og et tall, slik som i følgende eksempel:

Fritz Werner Holm fra Fredrikstad flyttet til Moss, der han bodde inntil han døde. Hans gravstein i Jeløy kirkegård, som også finnes i Gravminnebasen, viser hans hustru som Josephine Holm. Et søk i NBs skannede aviser med "Fritz Holm Josephine"~3 ga ikke treff. Da jeg prøvde Josefine med F, fikk jeg ikke treff før jeg økte tallet til ~7:

Fritz Werner Holm, maler, Guldberggt. 1, Fr.stad og Josefine Andersen, kokke, Krabben, Moss. — Fr.stad Notarial-embede.

Fra Norsk Kunngjørelsestidende nr. 297, 10. november 1921.

På denne måten fant jeg Josephines pikenavn og kunne lete videre etter hennes fødsel/dåp og foreldre ved hjelp av kirkebøker og fødselsdatoen fra gravsteinen.

I de tilfellene der jeg vet om hustruen, men vet lite eller ingenting om hvem hun giftet seg med eller hva hun het til etternavn da hun døde, har jeg prøvd denne

Donkeym. Johan Fredrik Boddning, Østerdalsgt. 4, Kr.a. og tjp. Valborg Andersen (Hansen) Moss. — Byfogden i Kr.a.

fremgangsmåten: Jeg søker da i gravminnebasen med hennes fornavn og fødselsdato, og ser om jeg kan få treff som ser sannsynlige ut rent geografisk (og/eller litt på magefølelsen). Jeg visste ikke hvem Valborg Andersen fra Moss giftet seg med. Jeg fant en Valborg Boddning med riktig fødselsdato, begravet i Moss, i Gravminnebasen. Det var ikke bilde av graven i databasen. Hennes dødsannonse i Moss Avis nevnte etterkommere og en bror i USA, men ingen ektemann.

Da søkte jeg på «Boddning Valborg Andersen»~7 i NB, og fant deres lysning i Norsk Kunngjørelsestidende for lørdag den 3. september 1921, og fikk derved navnet til ektemannen.

1900- og 1910-tellingene ga meg litt om Johan Boddings bakgrunn, og gravminnebasen ga meg hans fødselsdato, så nå hadde jeg et utgangspunkt å jobbe videre bakover fra.

ofte bilder av gravsteiner i mange land, foreløpig mest fra USA, og kan tilsvare vår gravminnebase. Hvis man bruker slektsprogrammet Legacy, finner man under Internett-menyen en knapp for å søke direkte i Find-a-Grave databasen.

I mange land finner man at lokale slekthistoriske foreninger har transkribert og samlet opplysninger fra gravplasser i sine områder. Disse kan være utgitt i form av hefter, CD-rom, eller online-databaser, i noen tilfeller er det kun tilgang fra deres egne lesesaler. Så har man interesse av et spesielt område, bør man undersøke hvilke historielag og slekthistoriske foreninger det finnes der og granske deres nettsider etter mulige databaser eller publikasjoner.

Noen databaser over begravelser kan være kompilert fra begravellesregistre i kirkebøker, mens andre er tatt fra selve gravsteinsinskripsjonene.



Eksempel på minnesmerke fra New Zealand, reist av etterkommere mange tiår etter innvandrernes dødsfall.

Gravsteiner i utlandet

De to store verdensomspennende nettstedene Ancestry.com og FamilySearch har mange opplysninger om dødsfall fra flere kilder, deriblant gravsteinsinskripsjoner. Begge har Findagrave.com blant sine samarbeidspartnere. Sistnevnte er en database med opplysninger og

Jeg har i en tidligere artikkel nevnt DVDene som er tilgjengelige fra Sveriges Slekthistorkarförbund, Sveriges Dödsbok og Begravda i Sverige. Og at disse databasene også er tilgjengelige via ArkivDigital.

Fra UK

Jeg har aner fra Storbritannia, og en gang for flere tiår siden opplevde jeg å finne en gravstein som ikke var registrert i gravplassens register. Min farfar døde under første verdenskrig, da min farmor var gravid med barn nummer to. Min fars lillesøster døde kun 16 år gammel av hjernehinnebetennelse. Familien bodde i nord-London på den tiden, og jeg hadde funnet Josies dødsfall i det engelske «Civil Registration Death Index», som inneholder få opplysninger. *1. kvartal 1933, Hendon: Craig; Josephine J. S; (alder) 16; Hendon; Vol. 3a, Side 609.* Det var jo ikke mye å gå etter.

Hendon Cemetery viste seg å være en vakker park-lignende gravlund som dekker 17 hektar. Jeg var på forhånd ikke klar over størrelsen på området, eller hvor umulig det ville være på et kort besøk å finne en bestemt gravstein. En rekke tilfeldigheter den dagen bidro til at jeg, mot formodning, fant den ene gravsteinen jeg lette etter. Jeg bodde på et lite pensjonat, forsov meg og rakk ikke frokost. Jeg tok T-banen til Mill Hill East og spaserte i retning gravplassen.

Et skilt i en liten butikk rett over gaten fanget min sultne oppmerksomhet, «*Freshly made sandwiches*», nylagde smørbrød!

Jeg krysset veien og gikk inn. En blid, hvitt-håret dame pratet i vei mens hun skar rause skiver av skinke og kalkunstek, og smurte i vei. Hun skjønnte raskt at jeg var besøkende, og lurte på hvor jeg skulle. Jeg forklarte mitt ærend, og hun fortalte at gravlunden var så stor at det ville være vanskelig å finne en bestemt stein hvis man ikke visste feltet eller gravnummeret. Men, smilte hun

breddt, min niese jobber på kontoret der, så hvis du spør etter henne og hilser fra meg, vil hun sikkert hjelpe deg. Jeg gjorde så.

Den unge damen slo opp i gravregistret og fant navnet jeg oppga. Det var notert et feltnummer til graven, og at det ikke var reist noen minnestein der. Hun pekte meg i retningen jeg skulle gå. Selv med et feltnummer til hjelp, ble jeg forvilt over størrelsen på gravlunden og de hyppige korsveiene på stiene. Jeg fulgte nesen en stund og stanset opp da jeg så to eldre damer i gang med å pusse grønske fra en gravstein. Rett ved siden av dem var det noen vakre påskeliljer, jeg tittet opp fra blomstene direkte på en gravstein der det sto navnene «*Josephine Juenita Suvla Craig*», min fars lillesøster, som døde i 1933, og «*Harry Hill*», farmors 2. ektemann, som døde i 1938. Farmor hadde jo giftet seg igjen fem år etter at hun ble enke.

Jeg antok da at farmor ikke hadde hatt råd til en stein da Josie døde, trettiårene var jo depresjonstider i England, men at hun fikk satt opp en stein, enten da mannen døde, eller på et senere tidspunkt når hun hadde spart opp nok.


En annen ting jeg har erfart, til min store frustrasjon, er å finne en kirkegård som var fullstendig forfalt. Dette var i en liten bygd i

Cheshire i nordøst England. De fleste gravsteinene der var velte over hulter til bulter, så inskripsjonene ikke var synlige, det var meterhøyt ugress, brennesle og tistler, så det var nærmest ufremkommelig.

På noen av de få steiner med synlige inskripsjoner, kunne jeg skimte slektsnavnet jeg var interessert i, men ikke gravsteinene til de personene jeg var ute etter. Etter å ha reist så langt for å få svar som jeg ikke kunne finne i online-arkiver, var jeg nokså forvilt. Det så ut til at det gamle kirkebygget ikke lenger var i bruk. Det er i alle fall sannsynlig at, siden det var et lite begrenset område rundt kirken, med mur rundt, at det ikke lenger forekom begravelser der. Og det ville nok virke inn på tilgjengelig budsjett for å stelle med kirkegården.

Så vi får prise oss lykkelige at offentlige gravplasser i Norge er som regel velstelte, selv om ansvaret for stell av en grav er hos fester, ifølge gravferdsloven.

Og vi er i tillegg heldige at frivillige fra Slekt og Data har jobbet så iherdig med å registrere gravsteinsinskripsjoner og fotografere steinene!

	<h2>Lawrence E. Edwardson</h2> <p>BIRTH 1884 DEATH 1952 (aged 67–68) BURIAL Greenwood Cemetery Bemidji, Beltrami County, Minnesota, USA MEMORIAL ID 111265539 · View Source</p>
---	---

Et eksempel fra USA, funnet på [Findagrave.com](#), nordmannen Lorens Emil Lund Edvardsen, kjent som Lawrence Edwardson i Minnesota

Gravminnebasen

I august kom nyheten vi har ventet på, at den nye gravminnebasen til Slekt og Data et blitt lansert! Nå kan den finnes rett fra hjemmesiden til *Slekt og Data*, man må ikke, med andre ord, bruke den gamle inngangen fra *disnorge.no*, denne blir jo lagt ned nå. Morten Thorvaldsen, avtroppende styreleder i Slekt og Data, opplyste på landsmøtet i oktober at er dette den største investeringen Slekt og Data har gjort siden foreningen ble stiftet for 30 år siden, og foreningens største tjeneste.

Søkesiden ser nå slik ut:

The screenshot shows the Slekt og Data website interface. At the top, there is a navigation bar with links for 'Logg ut', 'Min side', 'Butikk', and 'English'. Below this is the 'SLEKT OG DATA' logo and a search bar with the text 'Søk i alt innhold' and a 'Søk' button. A secondary menu contains a 'Bli medlem!' button and several dropdown menus: 'Snarvei til våre tjenester', 'Start med slektsforskning', 'Hva skjer?', 'Slekt og Data der du bor', and 'Om Slekt og Data'. The main navigation bar includes 'Gravminner', 'Finn en grav', 'Registrer ny grav', 'Gravplasser', 'Ofte stilte spørsmål', and 'Om gravminnebasen'. The 'Finn en grav' section features a search form with fields for 'Fornavn', 'Pikenavn', and 'Etternavn'. It also includes date pickers for 'Født' (Year, Month, Day) and 'Død' (Year, Month, Day), and dropdown menus for 'Norge', 'Velg fylke', 'Velg kommune', and 'Velg gravplass'. At the bottom of the form, there are checkboxes for 'Nullstill søk', 'Utvidet søk', and 'Vis kun eksakt søk', along with a 'Søk' button.

Det er ikke bare utseendet som er forandret, Slekt og Data har innført mange nye funksjoner både når det gjelder søkemuligheter og nye måter å bidra med opplysninger på. Noen verktøy er forbeholdt medlemmer, så selv om ikke-medlemmer kan søke i databasen, husk å logge inn før du setter i gang!

Søk i gravminnebasen

Den vanlige søkesiden vises på skjermklippet over. Noen forandringer går frem av utseendet på rubrikkene, men det er også viktig å være oppmerksom på feltet «Vis kun eksakt søk», for søkefeltene for navn er forandret og fanger nå opp alle navn som

inneholder bokstavene man taster inn. Så hvis man vil ha treff på nøyaktig navnet man har tastet inn, bør man hake av i det lille feltet for eksakte søk.

Hvis jeg ønsker å søke på navnet «Kåre Strand» og taster det i søkefeltet, får jeg mange treff som inneholder Kåre og Strand, f.eks. «Ivar Peter Kåre Sandstrand» og «Kåre Oddmund Hagestrand». Når jeg haker av for kun eksakte søk, får jeg opp det korrekte etternavnet STRAND, men fortsatt personer med mellomnavn, slik som «Kåre Agdar Strand».

Man kan begrense antall treff i et søk ved å tilføye datoer eller


fra/til datoer for fødsel og dødsfall; fylke; kommune og gravplass.



av Margaret H. Strand,
Slekt og Data Østfold

redaktor@of.slektogdata.no

Søkeresultater



Fornavn ↕	Etternavn ↕	Pikenavn ↕	Født ↕	Død ↕	Fylke ↕	Kommune ↕	Gravplass ↕	Felt ↕
→ Margit	Aastrand		09.06.1933	05.12.2004	Rogaland	Stavanger	Tjensvoll	EU
→ Margit	Bjerkestrand		11.09.1917	10.03.2010	Trøndelag	Namsos	Klinga	14

Vær oppmerksom på at man nå bruker den nye fylkesinndelingen, Viken osv., og de nye kommunenavnene!

Vi slektsgranskere oppholder oss så mye i fortiden at vi tenker gjerne fortsatt på sogn og kommuner som de var før i tiden. Jeg har allerede måttet google for å finne ut hvorfor jeg ikke finner kommunen jeg søkte etter, bare for å oppdage at stedet har byttet navn i forbindelse med en kommunesammenslåing.

Det er i tillegg mulig å klikke på «Utvidet søk» for å få enda flere søkekriterier. Her kan man bruke kjønn, begravellesdato, fødested, teig/felt/rad/gravnummer hvis disse er kjent, så vel som merknad. Vær dog oppmerksom på at alle alternativer ikke er fylt ut i databasen for alle personer. Det er derfor lurt å begynne med mer generelle søk og føye til flere kriterier etter hvert hvis man trenger å begrense antall treff.

En ny funksjon jeg ikke var oppmerksom på før jeg så webinaret til Renate Wågenes¹ om forandringene i gravminnebasen er følgende:

Se i illustrasjonen øverst på siden, som viser kolonnene når man får treff på et søk. Ved siden av hvert kriterium er det piltaster opp/ned. Disse brukes til å sortere innholdet alfabetisk og kronologisk. Slike funksjoner gir

mye mer fleksibilitet når man leter etter personer der flere parametre er ukjente.

Det tar alltid litt tid til å venne seg til forandringer, og lære å utnytte søkemulighetene fullt ut, så det er bare å sette i gang. Øvelse gjør mester!

Registrer ny grav

Husk at også DU kan være med og bidra til gravminnebasen!

Dette arbeidet er nå lagt til rette ved at man kan fylle ut rubrikker med gjeldende opplysninger og laste opp et bilde av gravminnet direkte fra harddisken eller mobilen sin til Slekt og Data.

Man fyller da ut et skjema med opplysninger, og når man laster opp bilde av gravsteinen, tilføyer man navnet på fotografen og om vedkommende ønsker kreditering. Det som er flott, er at man kan knytte flere personer opp mot ett bilde, for det er ofte flere familiemedlemmer begravet

sammen og inskribert på samme gravminnet.

Hvert individ i databasen har nå et ID-nummer, og ved å klippe/ lime inn IDen til den andre person, vil bildet bli knyttet til begge.

Innsendte opplysninger vil bli kontrollert av funksjonærer i Slekt og Data før de blir publisert.

Man kan også tilføye opplysninger til personer som allerede finnes i databasen.

Med denne muligheten, der individer så vel som regionale avdelinger av Slekt og Data kan bidra med data og bilder, burde registreringsarbeidet skyte fart i tiden fremover, databasen inneholder allerede nesten 3 mil. gravsteinsregistreringer og 2 mil bilder av gravsteinene.

Lenker til andre nettsteder

I tillegg til at man kan registrere nye graver og bidra med tilleggsopplysninger, er det nå lagt til

Legg til lenker
 Det er mulig å legge til lenker som inneholder utfyllende informasjon om den som er gravlagt. Vi har laget en veiledning til hvordan du gjør det, samt liste over nettsider du kan lenke til. [Les mer.](#)

Lenke 1	
Lenke 2	
Lenke 3	
Lenke 4	
Unik ID	bca8720c-a12e-499a-b748-098669ebb4cf

¹ Dette og flere spennende og nyttige webinarer finnes på Slekt og Datas hjemmeside.

rette for at man kan legge inn lenker til andre nettsider slik som Digitalarkivet, Registreringssentralen for Historiske Data mm. som inneholder flere opplysninger om vedkommende, f.eks. en lenke til 1910-tellingen.

Disse rubrikkene (vist i skjermbildet nederst på forrige side) befinner seg på siden man får opp når man klikker på personen man er interessert i. Og helt nederst får man opp et blått felt med knapper det man raskt og enkelt kan kopiere lenker til graver eller kildereferanser.

Kildereferanse

Slekt og Data Gravminnebasen, ID: d843184c-d234-48e6-a63b-2514db0bb78b, minneside basert på bilder og gravminnedata for Fredrik Bolin, (12.april 1877 - 01.februar 1937).

[Kopier kildereferanse](#) [Kopier lenke til graven](#)

liste over resultater, men også på et kart, slik at man ser hvor i byen den ligger. For noen er det lagt inn bilde av kirken/kapellet, og kart over selve gravplassen og vi kan regne med at dette kommer etter hvert for flere steder.

Kart som viser felt gjør det lettere å finne en grav ved personlig besøk i en større gravplass.

Man får også vite når databasen sist ble oppdatert fra den aktuelle gravplassen.

Bilde eller ikke?

Når man får en liste med treff på navnet man søkte på, vises det et rødt symbol ved siden av navnene der det finnes ett eller flere bilder av graven, slik som vist i skjermbildet under:

Søkeresultater

Fornavn ↕	Etternavn ↕
→ Hans	Eilertsen
→ Hans	Eilertsen
→ Hans	Eilertsen
→ Hans	Eilertsen
→ Hans	Eilertsen
→ Hans	Eilertsen Kavli
→ Hans	Eilertsen Hagen

Et eksempel på et kart som viser layout og felt, fra Nordre Gravlund i Oslo



Finn gravplass

Man kan nå søke etter gravplasser, og se disse ikke bare i en

Slektsgranskertips

DØDE 1951-2014

Det er alltid gledelig å oppdage nye databaser som dekker et stort behov.

Som nevnt i artikkelen om gravsteinsinskrripsjoner, har personvernklausulene gjort det vanskeligere å jobbe med slekt i vår egen tid enn på 1800-tallet, ironisk nok. Da tror jeg at følgende database fra Statens Institutt for Folkehelse vil forårsake stor jubel i slektsgranskerkretser.

Databasen heter «*Døde 1951-2014*» og finnes ved å bruke «*Finn kilde*» knappen fra Digitalarkivets hjemmeside. Nederst i Kategori-listen finner man *Diverse kilder*. Der klikker man på *Dødsfall*, og klikker SØK. Man trenger ikke å angi tidsperiode eller sted.

Digitalarkivet forteller: *Kilden «Døde 1951-2014» er en nær komplett liste over døde nordmenn i denne perioden. Dette er et arkivuttrekk som er lagd av Folkehelseinstituttet (FHI) på bestilling fra prosjektet Historisk befolkningsregister (HBR).*

Filtere

Fornavn:

Etternavn:

Kjønn:

Fødselsår:

Fødselsdato:

Dødsdato:

Bostedskommune:

Bostedskommune nummer:

Søkekriterier i databasen

Jeg har så vidt fått prøvd ut databasen en times tid, men ser at alle mellomnavn til enkelte personer ikke nødvendigvis er med.

Ved å klikke på navnet, får man opp noen flere opplysninger, f.eks. bostedskommune og døds-kommune.

Får man ikke treff som forventet, kan det være at navnet er stavet litt annerledes enn det man fant i dåpsprotokollen. Jeg søkte etter et ektepar Falck, og forundret meg over mangelen på treff, inntil jeg prøvde FALCH. Navn som Bergljot kan f.eks. være stavet Bergliot.

Man kan også benytte seg av denne databasen til å prøve å oppspore hvem en kvinne giftet seg med. Man taster da inn fornavn og fødselsår/dato, uten etternavn, og ser om man finner noen sannsynlige treff. Søk i Nasjonalbibliotekets skannede aviser kan ofte bekrefte en eventuell lysning eller vielse, slik jeg har beskrevet i andre artikler.

Databasen er blitt tilgjengelig i løpet av våren 2020. Brukt i konjunksjon med Slegt og Datas nye gravminnebase, har man nå mektige redskaper for å oppspore de senere generasjoner av slekten.

Slik ser et treff ut fra databasen «Døde 1951-2014»

Overområde i kilden: 1996-05-08 >			
Person: Torger Johannes Nielsen			
Første Forrige Neste Siste			
PERMANENT ID: pcc00000002760842			
Fornavn:	Torger Johannes	Dødsdato:	1996-05-08
Etternavn:	Nielsen	Bostedskommune nummer:	0104
Kjønn:	m	Bostedskommune:	Moss
Alder:	79	Dødskommune nummer:	0104
Fødselsår:	1916	Dødskommune:	Moss
Fødselsdato:	09-29	Avvik i fødselsdato:	-
Overområde i kilden:			
Dato:	1996-05-08	Merknad:	-

WEBINARER

Slekt og Data har gjort en flott innsats for å fylle ut tomrommet skapt av koronarestriksjonene, for i den perioden det ikke har vært vanlig møtevirksomhet er det lagt ut et rikholdig utvalg av webinarer om ymse emner.

Webinarer er foredrag du kan delta i via din egen PC eller nettbrett, alt du trenger er Internetttilkobling. Mange webinarer krever påmelding.

Det er ikke alltid klokkeslettet passer, men ikke alle webinarprodusenter tilbyr anledningen å se opptak i ettertid, det gjør heldigvis Slekt og Data. Man kan melde seg på på forhånd hvis man vil se webinarene når de streames «live», eller velge å se dem i ettertid. Man kan ikke spole att og fram i webinarene.

Vårens temaer kan man se når som helst fra Slekt og Datas hjemmeside. Under «Snarvei til våre tjenester» finner man følgende:

Webinarer →

> Opptak av webinarer våren 2020

> Webinarer høsten 2020

Der kan man klikke seg inn på arkivet over vårens foredrag, og et webinar fra høsten 2019 av Marius Hellerud som heter «Hjelp, jeg har slekt i Amerika!»

Høstens tilbud (som begynte 31. august) omfatter bl.a. følgende emner: den nye gravminnedatabasen; lokalhistoriewikien; det nye registret over døde 1951-2014 på Digital-

arkivet; sjømannsruller; fattigprotokoller; hanseaterdatabasen; «ukjente» personregistre i Digitalarkivet; og triangulering i DNA.

Les mer på om dette på Slekt og Datas hjemmeside, og meld deg på det som er av interesse.

Og ikke glem videopresentasjonene på hjemmesiden til Slekt og Data Østfold. Her har nestleder Henning Pytterud lagt ut flere korte presentasjoner om diverse data-relaterte emner.

SLEKT1

Slekt1 er et norsk nettmagasin med diverse nyttige opplysninger om slektsgransking. Den har gått igjennom ikke bare en ansiktsløftning, men noen vesentlige forandringer den siste tiden. Mannen bak *Slekt1* er bibliotekar Trygve Kikut.

Bygdebøker

Slekt1 inneholder en god oversikt over norske bygdebøker. Disse er organisert etter fylke og kommune.

Slektsbøker

Slektsbøkene er organisert alfabettisk.

Både slektsbøker og bygdebøker inneholder lenker til følgende nettsider der man kan søke etter den aktuelle boken:

- **ORIA.NO**
(bibliotek-katalog)
- **Biblioteksøk**

- **Nasjonalbiblioteket**
(mange av bøkene finnes online i skannet utgave, der man kan lese og søke etter navn og andre stikkord)
- **Antikvariat.net** (online butikk med brukte bøker)

De fleste vil kunne fjernlånes gjennom ditt lokale bibliotek.

Abonnement

Slekt1 er nå blitt en kommersiell side, der enkelte tjenester, slik som nyhetsstrømmen, er forbeholdt abonnenter.

ANDRE OVERSIKTER OVER SLEKTSBØKER OG BYGDEBØKER

Et alternativ til *Slekt1* for å finne oversikt over bygdebøker er Norsk Slektshistorisk Forenings Slektshistoriewiki, her er det omfattende lister over bygdebøker som er digitaliserte og lagt ut på Nasjonalbibliotekets søketjeneste eller på eventuelle andre nettsider.

TIPS DU VIL DELE?

Send en email til
redaktør Margaret H.
Strand:

*redaktor@
of.slektogdata.no*

*Frist for artikler og
stoff til neste nummer
er 15. januar 2021!*

Vær en bevisst MyHeritage bruker!

Vi har mottatt følgende tips om bruk av My Heritage fra Hilde Tindlund.



Drukner du i SmartMatch og RecordMatch? Er treet ditt blitt så stort at du føler at du har mistet kontrollen? Her er noen tips til hvordan du kan få kontroll over treet ditt.

NB! Tipsene er først og fremst relatert til nettversjonen av *MyHeritage*, men flere av de er relevante for *FamilyTreeBuilder* også.

1. Sett deg inn i alle innstillingene på *MyHeritage* slik at du bl.a. har kontroll på hvem som kan redigere treet ditt.

2. Legg aldri inn personer i treet uten at du ha sjekket primærkilder. Før oversikt over primærkildene, enten i treet ditt eller lokalt på egen PC. *MyHeritage* har en egen funksjon for å føre kilder.

Kilde kan også legges inn ved hver enkelt hendelse.

3. Godkjenn gjerne **Smart- og RecordMatch**, men ikke bruk kopi-funksjonen – legg inn all info manuelt. Da har du full kontroll på det du legger inn og samtidig gir du deg selv tid til å sjekke primærkildene. Ikke bruk tid på å gå gjennom absolutt alle Smart- og RecordMatch, tidsbruken står ikke i forhold til det treffene gir. Bruk heller mer av tiden din på nettsiden til Digitalarkivet. Se på Smart- og RecordMatch kun som tips. Avvis Smart- og RecordMatch som er feil!

4. Styr unna InstantDiscoveries – både **PhotoDiscoveries** og **PersonDiscoveries**! Når det gjelder PhotoDiscoveries har vi ingen garanti for at riktig person er koblet sammen med riktig bilde. Når det gjelder PersonDiscoveries får vi se detaljert info kun om hovedpersonen, og ofte er flere av personene som legges til «svigerfamilie av svigerfamilie».

5. Legg inn så fullstendig stedsnavn som mulig til hver hendelse. Dette vil som regel minske antall feil Smart- og RecordMatch. Bruk gårds/stedsnavn, sogn/kommune, fylke, land.

6. Ikke bruk *MyHeritage* til å «fiske» etter treff ved å legge ut info du ikke er sikker på om er riktig. Alt du legger ut spres videre fordi det alltid vil være noen som kopierer fra deg.

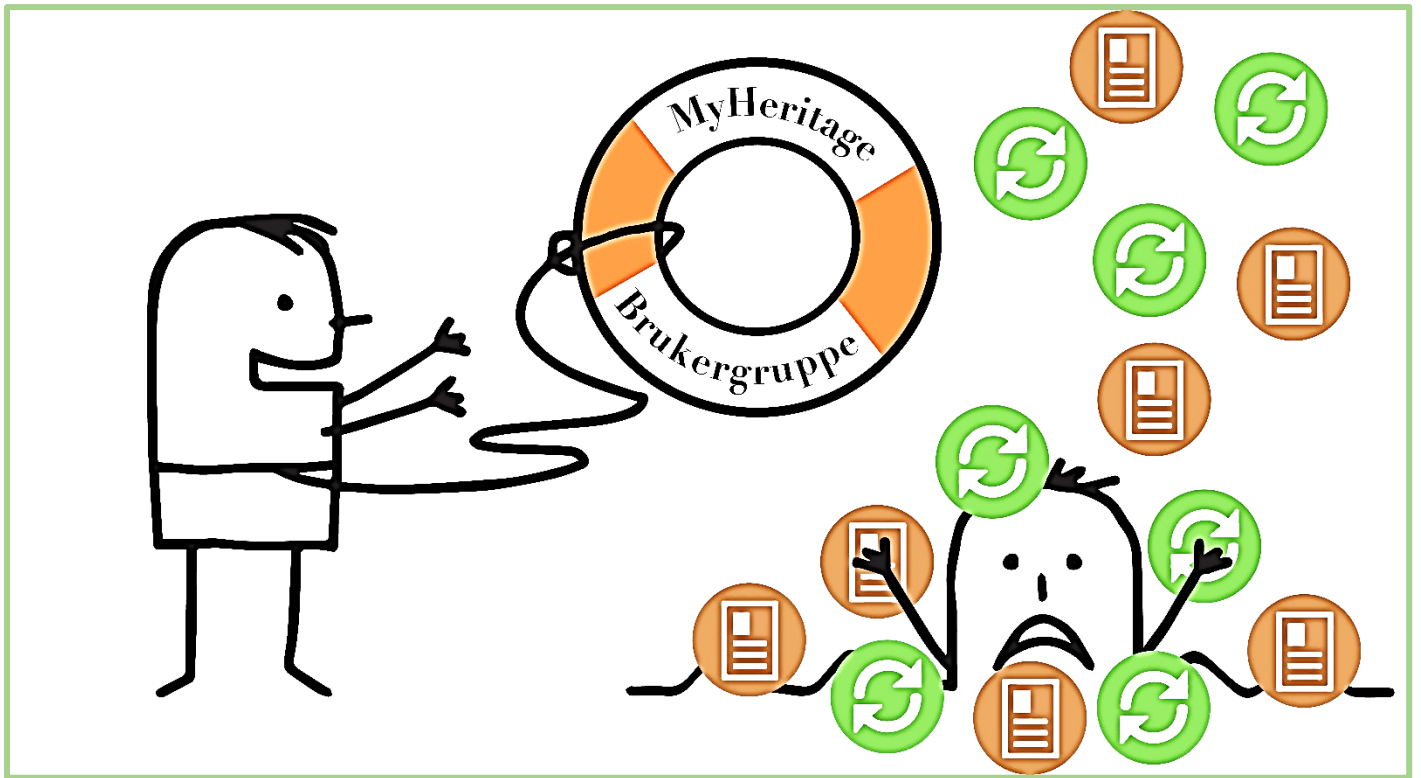
Andre har selvfølgelig ansvar for hva de kopierer, men du har også ansvar for det du legger ut. Så ta ansvar – ikke legg ut ting du ikke er sikker på om er riktig!

7. Gifte kvinners etternavn: *MyHeritage* legger inn ektemannens etternavn automatisk i feltet Gift navn. Husk å fjern det manuelt. Tidligere tok ikke gifte kvinner i Norge ektemannens navn, den skikken ble gradvis innført i tiden fram mot da navneloven ble innført i 1923.

8. Bruk av patronym: *MyHeritage* legger barn automatisk inn med samme etternavn som far, så husk å endre barnas navn til patronym: sen/son for gutter; og datter/dotter for jenter. Bruk av patronym forsvant gradvis i tiden fram mot da navneloven ble innført i 1923.

9. Ukritisk bruk av SmartMatch, RecordMatch og InstantDiscoveries fører ofte til et stort tre med mye «svigerfamilie av svigerfamilie». Slike trær blir uoversiktlige, så det kan være lurt å bruke litt tid på å slette uønskede personer, som f.eks. familien til tantes svigermors onkels svoger. Merk at personene må slettes en og en, du kan ikke slette en hel gren av gangen.

10. Utfør høstrengjøring i treet – kjør Kvalitetssjekken! Den finner du på menyen: **Slektstre => Mer => Kvalitetssjekk.**



Hilde Tindlund

admin i MyHeritage - norsk brukerguppe:

www.facebook.com/groups/myheritagebrukerguppe

MyHeritage hjelpesenter:

www.myheritage.no/help-center/no

MyHeritage kunnskapsbase:

education.myheritage.no

KILDER FRA ØSTFOLD?

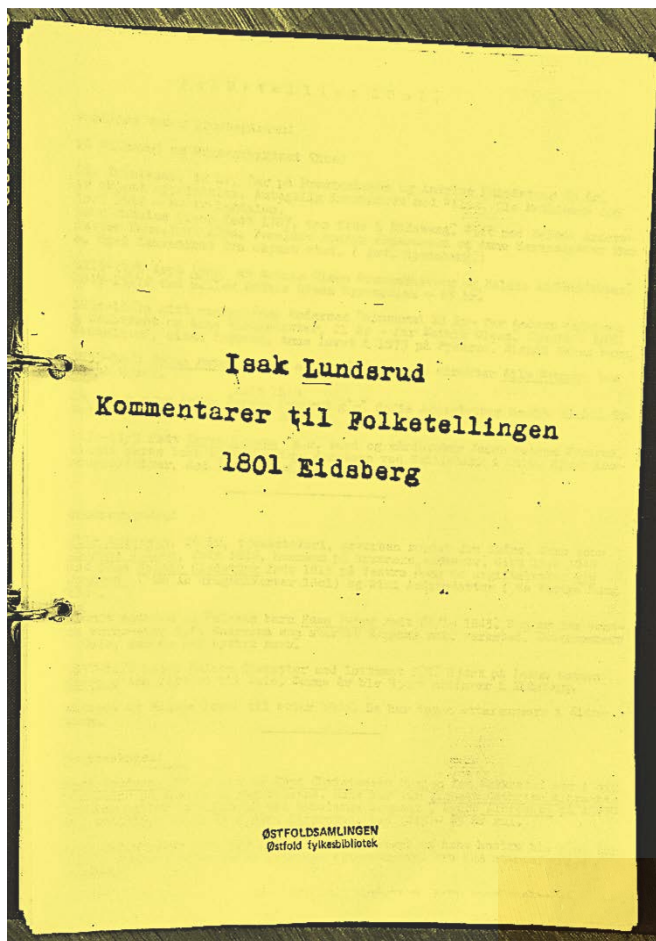
Redaksjonen tar gjerne imot tips om nyttige kilder fra Østfold som ikke er lagt ut på Digitalarkivet, og hvor vi kan finne dem.

Noen av disse finnes kanskje i din bokhylle eller på en harddisk, på et bibliotek, arkiv eller i ditt lokale historielag, andre finnes kanskje på en hjemmeside.

Frist for innsendelse av tips og artikler til neste nummer er 15. januar.

Kilder fra Østfold

Under opprydding på Slektshistorisk Senter i Moss nylig (sentret flytter opp en etasje til et mindre rom), fant jeg denne gamle skatten i en ringperm: Isak Lundsruuds «Kommentarer til Folketellingen 1801 Eidsberg». Den ser ut til å ha utgått fra Østfold Fylkesbiblioteks Østfoldsamling. Den er antagelig fotostatkopiert fra et maskinskrevet dokument.



Heftet inneholder tilleggsopplysninger til det som er oppført fra hver gård i tellingen.

På samme sted fantes følgende hefter:

- Tjenerlønn 1711 Skiptvedt
- Skattemandtall 1723 Aremark – Øimark (papirkopi, ved Guri Isaksen, Fredrikstad)
- Ekstraskatt 1762 for Idd og Enningdalen (papirkopi, ved Guri Isaksen, Fredrikstad)
- Manntallet for Skoskatten 1711 Skiptvedt
- Manntall for Ekstraskatt 1762 Aremark med Øymark
- Folketellingen 1664 Aremark og Øymark (papirkopi ved Guri Isaksen, Fredrikstad)
- Folketellingen 1664 Skjeberg med Ullerød og Ingerød (papirkopi)
- Folketelling 1666 Skibtvedt (papirkopi)

Ta kontakt med undertegnede hvis det er noen som har interesse av disse:

redaktor@of.slektogdata.no



Folketellingen 1920

Slektsgranskere – gled dere!

Hvem bodde i byen din for hundre år siden? Hvor befant dine aner seg 1. desember 1920? Hvor bodde de, hvem bodde de sammen med, hvilken levevei hadde de? Dette og mere til kan vi snart få svar på.

Den 1. desember 1920 ble hele den norske befolkning «skrevet inn i manntallet» nok en gang. Hele 2 649 775 personer ble registrert, hver med en egen personseddel.

(Folketallet er hentet fra Statistisk årbok 1999)

1. desember 2020 blir Folketellingen 1920 for hele Norge tilgjengelig på Digitalarkivet. For at du skal kunne søke i denne, har ca. 600 hundre frivillige personer bidratt med å skrive av informasjonen i tellingen. Dette har vært en gedigen dugnad organisert av Digitalarkivet.

Transkriberingen startet opp i desember 2018.

Folketellingen (alle personsedlene) var på forhånd skannet av Arkiverket.

Siden denne tellingen ble tatt opp 1. desember 1920, var – og er – planen at den legges ut i Digitalarkivet 1. desember 2020, altså på dagen 100 år senere.

I Norge er de landsomfattende folketellinger sperret for innsyn i 100 år, og vi registratorer måtte også skrive under på taushetsløfte om ikke å gi ut/bruke opplysninger fra tellingen hverken til egen eller andres slektsgranskning, og man fikk kun tilgang til den byen eller kommunen man registrerte for.

Og det ser ut til at det går etter planen.

For Østfold sin del er Borge, Halden, Rygge, Sarpsborg og Skiptvet fortsatt under registrering, resten er ferdig. (Pr. 08.10.2020)

Slektsgruppa i Fredrikstad historielag sa seg ganske raskt

interessert i å bidra til dugnaden med å registrere Fredrikstad by.

Fredrikstad hadde i 1920 ca. 15 000 innbyggere, og alle skal med, både bosatte og de som oppholdt seg på hoteller og pensjonater i byen, de som var på besøk hos familie og som bodde i andre kommuner, de som var pasienter på sykehus, og sjøfolk og fiskere som oppholdt seg på båter som på denne datoen lå i Fredrikstads havner og farvann.

For hver eneste person ble det utfylt en personseddel, med håndskrift. Og håndskrift kan ofte by på utfordringer å tyde rett.

Opplysninger som vi fylte ut var bl.a. fornavn, etternavn, fødselsdato og år, fødested, ekte-skapelig status (ugift, gift, skilt, separert osv), yrke, arbeidsgiver, familiestilling (hovedperson, hustru, sønn, datter, pleiebarn osv), trossamfunn m.m.

I tillegg skulle det fylles ut personseddelnummer, tellingskrets, husholdningslistennummer, gårdsnummer og bruksnummer, dette for å kunne sortere tel-

lingen og således se hvem som bodde i samme husholdning.



av Anne-Marie
Sandhaug

Epost:
jsandhau@online.no

Selv om vi på forhånd hadde fått tilgang til gode registreringsinstrukser, ble det opprettet et eget forum på Digitalarkivets nettside, hvor man kunne spørre om hjelp til tyding av skrift, og om alt annet av spørsmål som dukket opp under registreringen. Dette forumet var til stor hjelp. Her ble det også lagt ut informasjon som var viktig for registreringen og for at alle skulle gjøre likt.

I mai 2020 var slektsgruppa i Fredrikstad historielag ferdig med sin registrering av Fredrikstad by, og vi var ganske glade og stolte da vi sendte inn vårt bidrag. Kort tid etterpå ble det sendt ut en anmodning om å bidra og hjelpe til der hvor det ikke var noen registrering,

arbeidet ikke hadde gått som planlagt eller stoppet opp, og vi påtok oss å registrere Råde kommune i løpet av sommeren. Som sagt så gjort, og den 12. september var Råde ferdig registrert og vi sendte den inn til Digitalarkivet.

Nå er det bare å glede seg til 1. desember, kjære slektsgranskere! Da blir det mulighet til å finne enda flere opplysninger og kanskje få satt flere familierelasjoner på plass i slektstreet!

GRAVMINNER I ØSTFOLD trenger fotografer!

Hver eneste dag går det personer rundt om på kirkegårder i Norge og fotograferer gravminner. Bildene blir etter hvert lagt ut i Slekt og Datas tjeneste Gravminner i Norge. Mange av dere kjenner til dette, og har kanskje selv funnet viktig slektsopplysninger via denne tjenesten.

For Østfold sin del er det fortsatt noen få kirkegårder igjen å fotografere, og vi ønsker oss fotografer til følgende kirkegårder: Berg kirkegård, Tistedal kirkegård, Råde kirkegård, Gressvik kirkegård, Hvaler kirkegård (Kirkøy) og Immanuel i Halden.

Dersom du har lyst til å bidra, ta kontakt på e-post: gravreg@of.slektogdata.no

STØTT OSS MED DIN GRASROTANDEL!

Grasrotandelen gir deg som spiller hos Norsk Tipping mulighet til å bestemme hvem som skal motta noe av overskuddet til Norsk Tipping. Hver gang du spiller går inntil 7 prosent av din spillinnsats til den grasrotmottakeren du velger – uten at det går utover din innsats, premie eller vinnersjans. Vi oppfordrer deg til å støtte oss i SLEKT OG DATA ØSTFOLD



Bli Grasrotgiver i dag! Du kan bli grasrotgiver i alle Norsk Tippings kanaler eller ved å sende SMS «Grasrotandelen 993536431» til 2020

Tidligere leder og redaktør for Østfoldslekt, Odd Marthinsen, minnet de tilstedeværende på årsmøtet om viktigheten av grasrotandelen for foreningens økonomi. Ikke bare kan du selv støtte oss, du kan også be dine venner og bekjente som tipper om å velge «Slekt og Data Østfold» som mottaker for sin grasrotandel, og på denne måten være med og støtte en god sak!